

POLITIET

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Politidirektoratet

Deres referanse:

20/1290

Vår referanse:

20/60653 - 27

Dato:

10.08.2020

SVAR FRA POLITIDIREKTORATET HØRING - OPPNEVNING AV PROSESSFULLMEKTIG I SAK OM FRIHETSBERØVELSE ETTER UTLENDINGSLOVEN

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 08.05.2020 med forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften om politiets adgang til å oppnevne prosessfullmektig i saker om frihetsberøvelse.

Politidirektoratet har forelagt høringen for Politiets utlendingsenhet (PU) og alle politidistrikter. Vi har mottatt innspill fra PU, Øst og Oslo politidistrikt. Innspillene er vedlagt.

Politidirektoratet bemerker at forslagene til lov- og forskriftsendringer i stor grad er en kodifisering av prosessen slik den praktiseres i politidistriktene og PU i dag. Politidirektoratet er positiv til å lovfeste prosedyrene og mener at det vil bidra til klargjøring og enhetlig praksis i politiet og ved domstolene. Generelt fremhever Politidirektoratet at politiet opererer med stramme tidsfrister i tvangsmiddelsaker, hvilket gjør det nødvendig å foreta rettshjelpoppnevninger og ha tilgang til rettshjelp innen kort tid og utenfor kontortid. Det er derfor viktig at en kodifisering ikke gir redusert effektivitet, da dette kan gå ut over både utlendingens rettssikkerhet og politiets mulighet til å håndheve utlendingsregelverket.

Politidirektoratet vil i det følgende knytte enkelte merknader til enkelte av punktene i høringsnotatet.

Til punkt 3.1. Hvem skal oppnevne prosessfullmektig i sak om pågrep og internering etter utlendingsloven?

Departementet foreslår å kodifisere at retten oppnevner prosessfullmektig dersom behovet oppstår innenfor rettens åpningstid, mens politiet foretar oppnevninger ved behov utenfor rettens åpningstid. Videre åpnes det for at politiet, etter avtale med lokal tingrett, foretar oppnevninger også innenfor rettens åpningstid. Politidirektoratet støtter forslaget og mener det gir en ryddig fastsettelse av ansvaret for å oppnevne prosessfullmektig. Øst politidistrikt viser også til at det er positivt at det åpnes for unntak fra utgangspunktet innenfor rettens

Politidirektoratet

åpningstid, slik at politiet av tids- og ressurs hensyn kan foreta oppnevninger som gjelder frem til utlendingen fremstilles for retten eller løslates.

Departementet understreker at det er vesentlig for tilliten til oppnevningsprosessen at oppnevninger som foretas av politiet skjer etter fastlagte rutiner som gir trygghet for tilfeldig utvelgelse og at det ikke legges vekt på utenforliggende hensyn. Etter vårt syn vil dette bli ivare tatt med den foreslåtte forskriftsbestemmelsen.

Til punkt 3.2. Bør det legges større vekt på å oppnevne tidligere advokat?

Når det gjelder hvem som skal oppnevnes som prosessfullmektig, foreslår departementet at utlendingen skal spørres om vedkommende ønsker å få oppnevnt den advokat utlendingen har hatt kontakt med sist eller eventuelt en annen bestemt advokat, eller ønsker at det skal oppnevnes advokat fra vaktordning. Dersom utlendingen ønsker at det oppnevnes en bestemt advokat, skal vedkommende oppnevnes dersom det kan skje "uten vesentlig forsinkelse" av saken, jf. forslag til utlendingsforskrift § 17-20a femte ledd.

Politidirektoratet støtter i utgangspunktet at utlendingen gis en rett til selv å velge prosessfullmektig. Dette samsvarer godt med det frie forsvarervalget etter straffeprosessloven. Vi viser imidlertid til at det ved frihetsberøvelse er helt sentralt at prosessfullmektigen er raskt tilgjengelig, da pågripelser kan finne sted til alle døgnets tider på alle dager, og korte tidsfrister gir behov for raske avklaringer. Øst politidistrikt ser av denne grunn behov for at det i forarbeidene til de foreslåtte endringene gis en nærmere vurdering av retten til fritt å velge prosessfullmektig i utlendingssaker, og rekkevidden av begrensninger i denne retten. Etter distriktets syn er det ikke nødvendigvis de samme rammene for valg av prosessfullmektig i utlendingssaker som for fritt forsvarervalg i straffesaker. Politidirektoratet er enig i dette og mener derfor det er behov for en nærmere angivelse av hva som ligger i uttrykket "uten vesentlig forsinkelse", og om det kun er tidsmessige utfordringer som begrenser retten til valg av prosessfullmektig eller om også andre vansker kan gi grunnlag for at det oppnevnes en annen prosessfullmektig. Øst politidistrikt viser eksempelvis til at det kan foreligge praktiske forhindringer slik som manglende tilgang til elektroniske systemer som ivaretar krav til informasjonssikkerhet ved oversendelse av saksdokumenter mellom prosessfullmektig og utlendingsmyndigheten.

Øst politidistrikt påpeker videre sammenhengen til utlendingsforskriften § 17-20 første ledd, hvor det fremgår at politiet skal bistå utlendingen med å ta kontakt med en uavhengig organisasjon eller advokat dersom utlendingen ønsker det, og viser til at det innenfor en kort tidsperiode er potensielt to anledninger der utlendingen skal settes i kontakt med advokat. Etter Øst politidistrikts syn bør det dermed også gis nærmere føringer for hvordan politiet skal ivareta ansvaret etter § 17-20 første ledd, for eksempel hvilken organisasjon eller advokat politiet skal bistå med å kontakte, herunder om politiet kan/bør ha lokale advokatlister til dette formålet. Politidirektoratet støtter Øst politidistrikts innspill.

For øvrig støtter Politidirektoratet Øst politidistrikts innspill om at henvisningene til "advokat" i forslag til ny § 17-20 a fjerde til sjette ledd bør endres til "prosessfullmektig" de stedene der bestemmelsene ikke utelukkende gjelder advokat. Det vises til alternativet om å få oppnevnt prosessfullmektig som ikke er advokat, jf. utlendingsforskriften § 17-1 annet ledd og forvaltningsloven § 12.

Til punkt 3.3. Hvilken advokatvaktordning skal ligge til grunn for oppnevning når dette skal skje ut fra en liste?

Departementet har i høringsnotatet skissert fire mulige alternativer for advokatordninger. Etter nærmere vurdering av de ulike alternativene, har departementet foreløpig foreslått at oppnevning av prosessfullmektig skal skje med utgangspunkt i tingrettens liste over faste forsvarere såfremt utlendingen ikke har et advokatønske (alternativ 1). Departementet ønsker høringsinstansenes synspunkter før de treffer endelig beslutning.

Politidirektoratet støtter departementets vurdering om at det er mest hensiktsmessig at det oppnevnes prosessfullmektig fra listene over faste forsvarere ved domstolene. Det er etter vårt syn et viktig hensyn at prosessfullmektigen kan møte på kort varsel, og at det ikke oppstår forsinkelser og vansker med å finne ledig advokat. Faste forsvarere som har vakt vil være tilgjengelige for oppdrag, også utenom kontortid og på fridager. Samtlige høringsinnspill støtter dette. Som PU og Oslo politidistrikt viser til, består tingrettens liste over faste forsvarere av erfarne og rutinerne advokater som er gode på å vurdere lovligheten av tvangsbruk og godt kjent med opplysninger som er relevante for forholdsmessighetsvurderingen, og som følger opp opplysninger som taler mot unndragelsesfare. Selv om formålet med tvangsmiddelbruken etter utlendingsloven og straffeprosessloven er forskjellig, er tvangsmidlene og organiseringen (i politiet og rettsapparatet) så likt at det ikke vil ha noe for seg å operere med egne lister for oppnevning av prosessfullmektig. Videre bør det, som også Øst politidistrikt nevner, legges vekt på fordelene ved at én og samme advokat kan ivareta klientens interesser enten frihetsberøvelse skjer etter utlendingsloven eller straffeprosessloven, blant annet hva gjelder dokumenthåndtering.

Politidirektoratet mener at argumentene som taler for å anvende UDIs advokatliste anses som mindre tungtveiende. Det vises blant annet til PUs bemerkninger om dette i deres innspill.

Departementet viser til at det kan være behov for at Domstolsadministrasjonen vurderer om de faste forsvarerne skal kunne reservere seg mot oppnevning i saker etter utlendingsloven. Politidirektoratet mener imidlertid det er uheldig dersom en slik reservasjonsadgang etableres. Det vises til at det bør tilstrebtes å ha et så smidig system som mulig, som forhindrer unødvendig arbeid for dem som er tilknyttet oppnevningssprosessen. Øst politidistrikt er enig i dette, og viser til at en generell adgang til å reservere seg mot oppnevning i utlendingsaker kan skape situasjoner med få tilgjengelig advokater. Dersom det forskriftsfestes at det er tingrettens lister over faste forsvarere som skal benyttes, er det distriktets syn at det bør foretas presiseringer i mandatet for ordningen om hva som forventes av faste forsvarere. Politidirektoratet støtter dette. Dersom departementet imidlertid faller ned på at det skal gis en reservasjonsadgang, mener Politidirektoratet at det bør etableres en ordning med klart "andrevalg".

Til punkt 4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets vurdering er at forslaget ikke innebærer noen vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Øst politidistrikt peker imidlertid på to risikomomenter ved dette utgangspunktet. For det første kan forslaget ha som konsekvens at utlendingene i økt grad fremsetter ønske om å benytte en tidligere eller annen bestemt advokat i stedet for å la advokat fra vaktlisten

oppnevnes, hvilket kan skape forsinkelser i saksgangen. For det annet kan en adgang for faste forsvarere til å reservere seg mot oppnevninger i saker etter utlendingsloven, slik departementet antyder i høringsnotatet, føre til vanskeligheter med å få tilgjengelige advokater ved noen domstoler. Politidirektoratet støtter Øst politidistrikts forslag om at en eventuell reservasjonsadgang derfor ikke bør gjøres for vid, slik at ordningen undergraves, og at det i stedet for reservasjonsadgang bør ses på tiltak som gjør at advokater med verv som fast forsvarer ikke ønsker å reservere seg mot oppnevning i utlendingssaker.

Med hilsen

Olav Kjetil Moe
Seniorrådgiver

Amanda Baann Asdal
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven

Høringsinnspill - oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven

Høringsinnspill - Oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven - Oslo politidistrikt

Høringssvar prosessfullmektig 140219

Spørsmål om oppnevning av prosessfullmektig 030519

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Politiets utlendingsenhet

Deres referanse:
20/60653

Vår referanse:
20/60653 - 23

Dato:
09.07.2020

Høringsvar- Oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven

Det vises til Politidirektoratets (PODs) brev av 15.05.2020.

Frist for innspill til høringen er 10.07.2020.

Det foreslås endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften for å tydeliggjøre regelverket for oppnevning av prosessfullmektig i saker om frihetsberøvelse etter utlendingsloven. Lov- og forskriftsendringene er i all hovedsak en kodifisering av allerede gjeldende praksis hos Politiets utlendingsenhet (PU). PU er positiv til de foreslåtte endringene og har ingen innvendinger eller tilbakemeldinger, utover etterspurte innspill til høringsforslagets punkt 3.3 fra Justis- og beredskapsdepartementet. PU har avslutningsvis en mindre bemerkning til forskriftsforslagets § 17-20 a sjuende ledd om journalføring.

Kommentar til høringsforslagets punkt 3.3, Hvilken advokatordning skal ligge til grunn for oppnevning når dette skal skje ut fra en liste?

Justis- og beredskapsdepartementet har i høringsforslaget skissert fire mulige alternativer for advokatordninger. Etter nærmere vurdering av de ulike alternativene, har departementet foreløpig foreslått at oppnevning av prosessfullmektig skal skje med utgangspunkt i tingrettens liste over faste forsvarere såfremt utlendingen ikke har et advokatønske. Departementet ønsker høringsinstansenes synspunkter før de treffer endelig beslutning om at tingrettens liste over faste forsvarere skal benyttes.

PU støtter forslaget om at det skal tas utgangspunkt i tingrettens liste over faste forsvarere ved oppnevning av prosessfullmektig. PU er enig i den totalvurderingen som er gjort av departementet i høringsforslaget, og har selv gode erfaringer med ordningen under nåværende praksis.

Alternativ om bruk av UDIs advokatordning for asylsaker

Departementet har vurdert listen over advokater i UDIs advokatordning for asylsaker som det mest aktuelle alternativet til tingrettens liste over faste forsvarere. Argumentene som taler for å anvende UDIs advokatliste anses av PU som mindre tungtveiende enn argumentene for å anvende listen over faste forsvarere.

Politiets utlendingsenhet

Et av departementets hovedargumenter for å benytte UDIs advokatordning, er at asylrelaterte temaer kan være relevante for håndteringen av en sak om pågripelse eller internering etter utlendingsloven. PU bemerker at prosessuelle spørsmål relatert til asylsaker og eventuelle oppholdsgrunnlag, alltid blir redegjort for av PU under rettsmøtene. Oslo tingrett og PU har gjennom samhandlingsmøter forsøkt å finne løsninger på hvordan politiet og domstolen skal tydeliggjøre tematikken for rettsmøter overfor fremstilte utlendinger. Når verken asyl- eller oppholdsgrunnlaget er gjenstand for rettslig overprøving og dermed ikke vurderingstema i rettsmøtene, anser ikke PU at det foreligger klare fordeler ved å benytte UDIs advokatordning.

Oslo tingretts liste over faste forsvarere består av advokater som har søkt om å være på listen og som er vurdert at kvalifiserer til å være faste forsvarere. Listen består av erfarne og rutinerne advokater. Advokatene er gode på vurderingen av lovligheten av tvangsmiddelbruk.

PU erfarer at mange utlendinger bytter prosessfullmektig i etterkant av rettsmøtene. Prosessfullmektigene det byttes til er i mindre grad å gjenfinne i UDIs advokatordning for asylsaker. Unntaket er asyladvokater som selv har interessert seg og tilegnet seg breddekompetanse på utlendingsfeltet, jf. departementets andre hovedargument for å benytte UDIs advokatordning ved oppnevning av prosessfullmektig.

På bakgrunn av det ovennevnte mener PU at praksisen med at tingrettens liste over faste forsvarere benyttes ved oppnevning av prosessfullmektig, bør videreføres ved lov- og forskriftsending.

Kommentar til forskriftsforslaget § 17-20 a sjuende ledd om at alle henvendelser til advokater som ledd i oppnevningen skal journalføres hos politiet.

Forslag om ny utlendingsforskrift § 17-20 a sjuende ledd tilsvarer påtaleinstruksen § 9A-4 tredje ledd, om at alle henvendelser til advokater som ledd i oppnevningen skal journalføres hos politiet. Til dette bemerker PU at vi etter gjeldende praksis oppnevner en prosessfullmektig etter nærmere korrespondanse med aktuell advokat. Korrespondansen gjennomføres i stor grad per telefon eller SMS. Oppnevnt advokat registreres deretter som utlendingens prosessfullmektig i Politiets utlendingsregister, UTSYS. PU har på nåværende tidspunkt ingen rutine for journalføring av korrespondansen med aktuell advokat i forkant av oppnevningen. Dersom slik korrespondanse skal journalføres i medhold av nytt forskriftsforslag, ber PU om en praksisavklaring fra POD og politidistriktene på hvor og hvordan slik journalføring skal gjennomføres.

Med hilsen

Kristel Lee Høgslett
seksjonsleder

Ellen Wang
politiadvokat
Ellen Wang
Politiadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Øst politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
20/60653 - 18

Dato:
09.07.2020

Innspill til høring - oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven

Det vises til Politidirektoratets brev 15.05.2020 vedr. høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet med forslag til endringer i utlendingsloven og -forskriften om oppnevning av prosessfullmektig i saker om frihetsberøvelse.

Politidirektoratet ber om at eventuelle merknader til høringen sendes innen 10.07.2020.

Generelle kommentarer

Øst politidistrikt har gjennomgått forslaget, og er i det vesentlige enig i endringene som er foreslått. Vi mener forslaget vil bidra til å klargjøre hvilke prosedyrer som gjelder for oppnevning av prosessfullmektig ved frihetsberøvelse etter utlendingsloven, og dermed sørge for lik praksis blant domstolene og politidistriktene.

Øst politidistrikt er Norges største grensedistrikt og håndterer mange utlendingsaker som involverer pågrep og internering. Vi ønsker særlig å fremheve at det er svært stramme tidsfrister i tvangsmiddelsaker, hvilket gjør det nødvendig å foreta rettshjelpoppnevninger og ha tilgang til rettshjelp innen kort tid og utenfor kontortid. Det er viktig at en kodifisert ordning ikke gir redusert effektivitet, da dette både kan gå ut over utlendingens rettssikkerhet og politiets mulighet til å håndheve utlendingsregelverket.

Øst politidistrikt har i det følgende konkrete innspill til fire av punktene i høringsnotatet, samt noen kommentarer om økonomiske og administrative konsekvenser.

Konkrete kommentarer

Til punkt 3.1. Hvem skal oppnevne prosessfullmektig i sak om pågrep og internering etter utlendingsloven?

Øst politidistrikt

Departementet foreslår å kodifisere at retten oppnevner prosessfullmektig dersom behovet oppstår innenfor rettens åpningstid, mens politiet foretar oppnevninger ved behov utenfor rettens åpningstid. Videre åpnes det for at politiet, etter avtale med den lokale tingretten, foretar oppnevninger også innenfor rettens åpningstid.

Øst politidistrikt støtter forslaget og mener det gir en ryddig fastsettelse av ansvaret for å oppnevne prosessfullmektig henholdsvis innenfor og utenfor domstolens åpningstid. Det er svært positivt at det åpnes for unntak fra utgangspunktet innenfor rettens åpningstid, slik at politiet av tids- og ressurs hensyn kan foreta oppnevninger som gjelder frem til utlendingen fremstilles for retten eller løslates. Etter vårt syn vil alle parter være tjent med denne muligheten. Vi har ikke fanget opp negative signaler fra tingrettene i vårt distrikt som taler mot en slik praksis.

Vi ser like fullt at det er behov for prosessuelle retningslinjer for å sikre at oppnevning som foretas av politiet skjer etter fastlagte rutiner som gir trygghet for tilfeldig utvelgelse og at det ikke legges vekt på utenforliggende hensyn. Etter vårt syn vil dette bli ivare tatt med den foreslåtte forskriftsbestemmelsen.

Til punkt 3.2. Bør det legges større vekt på å oppnevne tidligere advokat?

Når det gjelder hvem som skal oppnevnes som prosessfullmektig, foreslår departementet at utlendingen skal spørres om vedkommende ønsker å få oppnevnt den advokat utlendingen har hatt kontakt med sist eller eventuelt en annen bestemt advokat, eller ønsker at det skal oppnevnes advokat fra vaktordning. Dersom utlendingen ønsker at det oppnevnes en bestemt advokat, skal vedkommende oppnevnes dersom det kan skje "uten vesentlig forsinkelse" av saken.

Forslaget innebærer slik Øst politidistrikt vurderer det, en god systematikk når det gjelder fremgangsmåte for hvem som skal oppnevnes som prosessfullmektig. Forslaget nevner imidlertid ikke alternativet om å få oppnevnt prosessfullmektig som ikke er advokat, jf. utlendingsforskriften § 17-1 annet ledd og forvaltningsloven § 12. For ordens skyld bør henvisningene til "advokat" i ny § 17-20 a fjerde til sjette ledd endres til "prosessfullmektig" de stedene der bestemmelsene ikke utelukkende gjelder advokat.

Ved frihetsberøvelse er det helt sentralt at prosessfullmektigen er raskt tilgjengelig. Pågripelser kan finne sted til alle døgnets tider og på alle ukens dager, og korte tidsfrister gir behov for raske avklaringer. Saken kan være avgjort, og utlendingen uttransportert, innen den tredje dagen etter pågripelsen.

Øst politidistrikt hadde gjerne sett at forarbeidene til de foreslåtte endringene ga en nærmere vurdering av retten til fritt å velge prosessfullmektig i utlendingssaker, og rekkevidden av begrensninger i denne retten. Etter Øst politidistrikts syn er det ikke nødvendigvis de samme rammene for valg av prosessfullmektig i utlendingssaker som for fritt forsvarervalg i straffesaker. Det er ønskelig med en nærmere angivelse av hva departementet mener ligger i uttrykket "uten vesentlig forsinkelse", og om det kun er tidsmessige utfordringer som begrenser retten til valg av prosessfullmektig eller om også andre vansker kan gi grunnlag for at det oppnevnes en annen prosessfullmektig. Det kan eksempelvis være praktiske forhindringer slik som manglende tilgang til elektroniske systemer som ivaretar krav til

informasjonssikkerhet ved oversendelse av saksdokumenter mellom prosessfullmektig og utlendingsmyndighetene.

Vi vil også påpeke sammenhengen til utlendingsforskriften § 17-20 første ledd. I mange bort-/utvisningssaker opprettet på bakgrunn av grensekontroll eller utlendingskontroll har utlendingen ingen sakshistorikk i Norge, og politiets førstelinje bistår utlendingen med å ta kontakt med en advokat. Det følger av Utlendingsdirektoratets rundskriv 2010-020 at politiet da må sørge for at advokaten er tilgjengelig under hele saksbehandlingen – enten personlig eller på telefon; alternativt må politiet sørge for at utlendingen får en annen advokat. Denne type bort-/utvisningsvedtak danner ofte grunnlag for frihetsberøvelse etter utlendingsloven § 106 første ledd bokstav b, som da krever oppnevning av prosessfullmektig straks det er klart at utlendingen ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for internering innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen.

Innenfor en kort tidsperiode er det således potensielt to anledninger der utlendingen skal settes i kontakt med advokat. Forskriftsfesting av at utlendingen først skal spørres om hvilken advokat utlendingen eventuelt har hatt kontakt med sist, og om utlendingen ønsker å få oppnevnt denne eller eventuelt en annen bestemt advokat, kan bety at utlendingene i økt grad fremsetter ønske om å benytte samme advokat ved frihetsberøvelsen som ved det underliggende vedtaket. Dette tilsier etter Øst politidistrikts syn at det nå også bør gis nærmere føringer for hvordan politiet skal ivareta ansvaret etter § 17-20 første ledd, f.eks. hvilken organisasjon eller advokat politiet skal bistå med å kontakte, herunder om politiet kan/bør ha lokale advokatlister til dette formålet. (Øst politidistrikt har f.eks. en egen liste over advokater som er villige til å bli oppnevnt i bort-/utvisningssaker som oppstår på Oslo Lufthavn, der det er svært stort tilfang av saker som må håndteres innenfor korte tidsfrister.)

Til punkt 3.3. Hvilken advokatvaktordning skal ligge til grunn for oppnevning når dette skal skje ut fra en liste?

Øst politidistrikt mener den beste løsningen er at oppnevninger ved frihetsberøvelse etter utlendingsloven gjøres fra tingrettenes lister over faste forsvarere (alternativ 1). Dette er den praksis Øst politidistrikt følger i dag, og vi mener den fungerer tilfredsstillende. Vår erfaring er at de faste forsvarerne har den utlendingsrettslige kompetansen som er nødvendig for å opptre som prosessfullmektig etter utlendingsloven. De faste forsvarerne har en bakvaksordning, og er vant til å være tilgjengelige kveld, natt og helg ved behov. I mangel av en elektronisk løsning for behandling av tvangsmidler etter utlendingsloven benytter politiet straffesakssystemet BL, og interneringssaker i BL lar seg overføre til retten og advokatene gjennom Digital Straffesak/Altinn, slik forsvarerne er vant til fra straffesaker.

Vi slutter oss til høringsnotatets vurdering av fordeler og ulemper ved de ulike alternativene. Det bør etter vårt syn legges særlig vekt på fordelene ved at én og samme advokat kan ivareta klientens interesser enten frihetsberøvelse skjer etter utlendingsloven eller straffeprosessloven. Som kjent kan vilkårene etter begge regelsett være oppfylt samtidig, og det kan bli aktuelt å skifte grunnlag for frihetsberøvelse fra utlendingsloven til straffeprosessloven eller omvendt. Der utlendingen kort tid forut for utlendingssaken har vært representert av forsvarer i straffesak, har Øst politidistrikt som praksis å oppnevne denne advokaten som prosessfullmektig, forutsatt at advokaten er villig og utlendingen ikke har andre ønsker.

Pågrepelse og internering i utlendingssaker er etter vår mening mer sammenlignbart med pågrepelse og varetektsfengsling etter straffeprosessloven enn med saksbehandlingen i asylsaker. Politidistriktenes utlendingssaker handler i liten grad om asylrettslige spørsmål, og vi mener det derfor er mest naturlig at prosessfullmektig oppnevnes fra tingrettenes lister over faste forsvarere i stedet for en av Utlendingsdirektoratets advokatordninger.

Dersom det forskriftsfestes at det er tingrettenes lister over faste forsvarere som skal benyttes, bør det etter vårt syn foretas presiseringer i mandatet for ordningen og hva som forventes av faste forsvarere i utlendingssaker. Vi mener at det ellers vil være en risiko for at enkelte forsvarere ikke ønsker å bli oppnevnt i en sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven. En generell adgang til å reserve seg mot oppnevning i utlendingssaker er etter vårt syn utilrådelig, da det kan skape situasjoner med svært få tilgjengelige advokater eller helt uttømte advokatlister ved noen domstoler.

Til punkt 3.8. Fastsetting av advokatsalær

Når det gjelder arbeidsoppgaver og salærkrav som prosessfullmektigen har feilsendt til politiet, er Øst politidistrikt enig i det er mest hensiktsmessig å fastsette i interne rutiner at disse skal videresendes til tingretten.

Til punkt 4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets vurdering er at forslaget ikke innebærer noen vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Øst politidistrikt er i utgangspunktet enig i dette, men vil peke på to risikomomenter.

For det første kan forslaget ha som konsekvens at utlendingene i økt grad fremsetter ønske om å benytte en tidligere eller annen bestemt advokat i stedet for å la "vaktlisteadvokat" oppnevnes. Dette fordi utlendingen i større grad bevisstgjøres sine valgmuligheter når det forskriftsfestes en fast prosedyre for hvordan utlendingen skal spørres, og det kan ses på som en utvidelse av bestemmelsen om at en utlending som allerede "har advokat på det offentlige bekostning", som regel skal ha oppnevnt samme advokat ved frihetsberøvelse. Konsekvensen blir økt bruk av advokater som ikke inngår i vaktordningen og som dermed ikke nødvendigvis kan forventes å være like tilgjengelige til alle døgnets tider, hvilket kan skape forsinkelser i saksgangen.

For det annet kan en adgang for faste forsvarere til å reservere seg mot oppnevning i saker etter utlendingsloven, slik departementet antyder i høringsnotatet, føre til situasjoner med få tilgjengelige advokater ved noen domstoler. En eventuell reservasjonsadgang bør derfor ikke gjøres for vid, for ikke å undergrave ordningen. Ideelt sett mener vi at en i stedet for reservasjonsadgang bør se på tiltak som gjør at advokater med verv som fast forsvarer ikke ønsker å reserve seg mot oppnevning i utlendingssaker.

Med hilsen

Eli Fryjordet
Politiinspektør

Erik Kongsgaard
Politiadvokat 2

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Oslo politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/60653 - 19

18.06.2020

Høings svar fra OPD - Oppnevning av prosessfullmektig i sak om frihetsberøvelse etter utlendingsloven

Det vises til Politidirektoratets brev av 15. mai 2020 vedlagt Justis- og beredskapsdepartementets høringsforslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften om politiets adgang til å oppnevne prosessfullmektig i saker om frihetsberøvelse. Forslaget gjelder forslag til en mer utfyllende og praktisk tilpasset regulering enn det som gjelder i dag. Fristen til Justis- og beredskapsdepartementet er satt til 10. juli 2020.

Oslo politidistrikt er positive til de foreslåtte endringene.

En hovedregel om at retten oppnevner prosessfullmektig dersom behovet oppstår *innenfor rettens åpningstid*, mens politiet oppnevner prosessfullmektig *utenfor rettens åpningstid*, vil være en kodifisering av det som har vært gjeldende praksis ved Oslo tingrett i en årrekke.

En kodifisering vil gi praksisen et sterkere rettslig grunnlag, avklare uklarheter og bidra til en enhetlig praksis i Norge.

Det foreslåtte lovverket vil medføre at kompetansen til å oppnevne prosessfullmektig etter utlendingsloven vil samsvare med kompetansen til å oppnevne forsvarer etter straffeprosessloven og er hensiktsmessig.

I Oslo er kompetansen til å oppnevne forsvarer/prosessfullmektig innenfor rettens åpningstid delegert til påtalemyndigheten siden mai 2017. Dette har vist seg å være en god løsning som er tids- og ressursbesparende for både for politiet og domstolen.

At utlendingen gis en rett til selv å velge prosessfullmektig samsvarer godt med det frie forsvarervalget etter straffeprosessloven. Dersom utlendingen ikke alt er bistått av advokat er praksis i Oslo politidistrikt at det oppnevnes prosessfullmektig etter den faste forsvarerlisten. Når det gjelder merknader til pkt 3.3 og 4, vises det til tidligere innspill fra Oslo politidistrikt.

Oslo politidistrikt

Med hilsen

Jan Erik Thomassen
Politiinspektør

Saksbehandler:
Hans-Petter P.
Skurdal
politiadvokat 2

VEDLEGG:

Høringssvar fra OPD av 14.02.2019
Svar på spørsmål vedr prosessfullmektig av 3. mai 2020

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:
Høringssvar prosessfullmektig 140219
Spørsmål om oppnevning av prosessfullmektig 030519

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 Oslo

OSLO POLICE DISTRICT

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, Dato

Oslo, 14.02.2019

FORELEGGELSE AV UTKAST TIL HØRINGSNOTAT – FORSLAG TIL ENDRINGER I UTLENDINGSLOVEN OG UTLENDINGSFORSKRIFTEN (POLITIETS ADGANG TIL Å OPPNEVNE PROSESSFULLMEKTIG)

Innledning

Oslo politidistrikt viser til Politidirektoratets (POD) e-post av 5. februar, og Justis- og beredskapsdepartementet sin foreleggelse av 4. februar 2019, *utkast til høringsnotat forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften (politiets adgang til å oppnevne prosessfullmektig)*. POD ber i den forbindelse om innspill fra Oslo politidistrikt. Frist for innspill til POD er satt til 18. februar 2019.

Departementet har vist til at adgangen til å oppnevne prosessfullmektig også innenfor rettens åpningstid er begrunnet i at det ville være tids- og ressursbesparende for både domstolene og politiet, og ønsker at dette utdypes.

Oslo politidistrikt viser til tidligere innspill, og vil i det følgende gi en nærmere begrunnelse på hvordan arbeidsdelingen som foreslått kan være tids- og ressursbesparende.

Forslaget gjelder saker om tvangsmiddelbruk etter utlendingsloven.

Tidsaspektet - hastesaker

Tidsaspektet kan belyses ved at tvangsmiddelbruken ofte knytter seg til vedtak eller forventning om vedtak i løpet av kort tid som innebærer en plikt til å forlate riket og man skal sikre gjennomføring av iverksettelsen.

Saker underlagt hastevaktordningen til Utlendingsdirektoratet utgjør en betydelig andel av de saker hvor det blir oppnevnt prosessfullmektig. I disse sakene er det også vanlig å operere med 2 timers tilsvarsfrister på forhåndsvarsel. På kort tid skal politiet gjennomføre reisebestillinger, igangsette varsling til mottakerland, samtidig med øvrig saksbehandling av forvaltningssak. Politiets rolle i slike prosesser, gjør at politiet raskest og er nærmest til å vite at en utlending ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for internering innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen. Da er det også tidsmessig politiet som er nærmest til å foreta en oppnevning "straks" dette er klart.

Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstilles i tingretten med begjæring om internering. Dersom utlendingen først var pågrepet etter straffeprosessloven, skal også den tiden medregnes innenfor den fristen som fremgår av utlendingsloven § 106 a syvende ledd.

Informasjonsbehov hos prosessfullmektig

Når det oppnevnes prosessfullmektig, er det politiet som har informasjon om sakstype, utlendingens eventuelle ønske om bistand, om uttransport kan skje innenfor fristen i utlendingsloven § 106 a syvende ledd, eller om det vil bli fremsatt begjæring om internering og fremstilling i retten. Informasjonsbehovet hos prosessfullmektig bidrar til å avklare kapasitet til eventuelle andre oppnevnelser, da man ofte oppnevner etter turnus-listen over forsvarere. Denne informasjonen har ikke retten når de oppnevner.

Det er tids- og ressursbesparende at informasjon om hvem som er oppnevnt og hva oppnevningen gjelder har en direkte linje.

Utover dette har ikke Oslo politidistrikt merknader til foreleggelsen. Avslutningsvis gjengis pkt 4 i tidligere innspill:

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Under henvisning til at Oslo politidistrikt allerede i dag bruker ressurser og foretar oppnevning i alle saker, også der behovet oppstår under tingrettens åpningstid, vil en kodifisering i forskriften ikke medføre nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser.

Med hilsen

Jan Eirik Thommassen

Driftsenhetsleder

Saksbehandler:

Patricia Skaldebø-Rød

Telefon: 22 66 82 91

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

OSLO POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201801072-1

Vår referanse:
201906053-2 835

Sted, Dato
Oslo, 03.05.2019

SPØRSMÅL OM OPPNEVNELSE AV PROSESSFULLMEKTIG VED PÅGRIPELSE OG INTERNERING ETTER UTLENDINGSLOVEN

Innledning

Oslo politidistrikt viser til Politidirektoratets (POD) e-post av 25. april, og Justis- og beredskapsdepartementet sin foreleggelse av 25. april 2019, *Spørsmål om oppnevning av prosessfullmektiger ved pågrepelse og internering etter utlendingsloven*. POD ber i den forbindelse om innspill fra Oslo politidistrikt. Frist for innspill til POD er satt til 6. mai 2019.

Departementet har vist til tidligere korrespondanse i forbindelse med at departementet utreder nye regler om oppnevning av prosessfullmektige i saker om pågrepelse og internering etter utlendingsloven. Advokatforeningen har tatt opp enkelte spørsmål som departementet nå ser behov for å vurdere nærmere før høringsnotatet ferdigstilles.

Det er åpnet opp for muntlige tilbakemeldinger på dette stadium, men Oslo politidistrikt besvarer henvendelsen skriftlig. Det vises til tidligere innspill, og Oslo politidistrikt vil i det følgende besvare de spørsmål som er reist.

Ad 2. Mulig endring i lovens hovedregel om hvilken advokat som skal oppnevnes

Oslo politidistrikt viser her til tidligere innspill:

Praksis i Oslo politidistrikt er i tråd med prinsippet om fritt advokatvalg. Utlendingen spørres om vedkommende har et særskilt ønske om hvem som skal oppnevnes. Har ikke utlendingen et slikt ønske, oppnevnes prosessfullmektig etter rutinene for gjeldende turnus.

Det foreslås at formuleringen i pkt 2 endres **fra:**

"Dersom utlendingen har eller har hatt en advokat, skal vedkommende som hovedregel oppnevnes"

til:

OSLO POLITIDISTRIKT

Dersom utlendingen har eller har hatt en advokat, skal utledningen spørres om denne ønskes oppnevnt. Dersom utlendingen ikke har et ønske, skal det vurderes om tidligere advokat likevel skal oppnevnes.

Det kan ha gått mange år siden en advokat har vært involvert i sak og med svært begrenset involvering, slik at det ikke bør være noe automatikk eller hovedregel i at man skal oppnevnes bare fordi man ble registrert i Datasystemet for utlendings- og flykningsaker (DUF) på et tidspunkt. Lovendringen bør derfor heller legge opp til at det skal tas en vurdering, sett hen til eksisterende historikk i DUF. Det vil være fornuftig å oppnevne en advokat som har en begrunnet kjennskap til utlendingen som klient. Utlendingen bør imidlertid spørres først om samme advokat skal oppnevnes.

Ulempen ved at advokat utenom turnus oppnevnes kan være at vedkommende ikke er like fleksibel med rettsoppmøter på kort varsel da vedkommende ikke i samme grad har skjermet seg for oppdrag i likhet med turnusforsvarerne. Dette vil kunne forsinke prosessen

Ad. 3 Utfordringer med dobbeltoppnevninger

Advokatforeningen har anført at det i praksis ofte forekommer dobbeloppnevninger i saker hvor utlending både får oppnevning i asylsaken i henhold til UDIs advokatordning, i tillegg til at det oppnevnes prosessfullmektig i forbindelse med pågrepelse og internering. Dette er i praksis saker som faller innunder PU sitt ansvarsområde. Oslo politidistrikt har ikke grunnlag for å si at dette er en reell utfordring som det er grunn til å se nærmere på. Se pkt 4.

Ad. 4 Om bruk av listen over faste forsvarere eller bruk av UDIs lister over advokater i asylsaker

Oslo politidistrikt har mange pågripelser og interneringer etter utlendingsloven, men da etter utlendingsloven § 106 første ledd bokstavene a (id tvil), b (unndragelsesfare, men ikke *Dublinretur*), c, d og e.

PU har ansvaret for pågripelser og internering etter utlendingsloven § 106 første ledd bokstav b (*Dublinretur*), g (hvor søknad om beskyttelse mest sannsynlig nektes realitetsbehandlet) og h (48 timers-prosedyre hvor søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs).

Som vist til ovenfor skjer ikke pågripelser og internering for Oslo politidistrikt med bakgrunn i de saker som er tilknyttet den listen over UDAs liste over advokater i asylsaker.

Oslo politidistrikt har i det vesentlige positiv erfaring med advokatene som står på turnuslisten over faste forsvarere. De er vant til og forberedt på å møte i retten på kort tid, er godt kjent med opplysninger som er relevante for forholdsmessighetsvurderingen og følger opp opplysninger som taler *mot* unndragelsesfare. Vi kan ikke se at sakene Oslo politidistrikt er involvert i, skulle bli bedre håndtert av advokater som er *vant til å jobbe med asylsaker*, som anført av advokatforeningen. For øvrig vises det til tidligere innspill fra Oslo politidistrikt:

Videre er det klart at utlendingskontrollen ivaretar hensyn som sammenfaller med strafferettens kriminalpreventive formål, og det vises til Prop. 138 L (2010-2011) på s. 29:

Et sentralt element i utlendingskontroller er å hindre at utlendinger som begår kriminalitet får adgang til landet, eventuelt å stanse ytterligere kriminalitet fra utlendinger som har begått straffbare handlinger etter innreise, og som skal pålegges å forlate landet som en følge av dette...

Selv om formålet for tvangsmiddelbruken etter utlendingsloven og straffeprosessloven er forskjellig, er tvangsmidlene og organiseringen (i politiet og rettsapparatet) så likt at det ikke vil ha noe for seg å operere meg egne lister for oppnevning av prosessfullmektig.

Ad. 5 Utvelgelse av advokat fra advokatlistene

I saker der utlendingen er pågrepet i straffesak og vilkårene for oppnevning av forsvarer er oppfylt vil det konsekvent bli oppnevnt forsvarer ihht Oslo tingretts forsvarerturnusliste, så fremt ikke utlendingen har eget ønske. Dersom det ikke oppnås kontakt med forsvarer som har turnus den aktuelle dagen, eller vedkommende forsvarer ikke har kapasitet, vil henvendelsen bli rettet videre til neste forsvarer på turnuslisten til Oslo tingrett.

I saker der utlendingen er pågrepet på utlendingsloven (uten straffesak i bunn) er praksis i Oslo politidistrikt at det oppnevnes prosessfullmektig ihht Oslo tingretts turnusliste, så fremt ikke utlendingen har eget ønske. Det er imidlertid ikke noe til hinder for å benytte en annen liste dersom dette synes mer hensiktsmessig og korrekt. Denne listen bør imidlertid ikke være samme listen som vist til under pkt 4 da det blir for snevert opp mot de sakstyper som behandles av Oslo politidistrikt som ikke er asylsaker. Listen som det er vist til i pkt. 4 knytter seg i all hovedsak seg til 48-timersprosedyre som blir for snevert opp mot de bestemmelsene som er aktuelle, se merknader i pkt 3 og 4.

I de saker der PU pågriper (asylsaker), vil det være PU som håndterer alt, slik at Oslo politidistrikt ikke her har noe med slike oppnevninger å gjøre.

Avslutningsvis vises det til at besvarelsen sees i sammenheng med tidligere innspill.

Med hilsen

for **Jan Eirik Thomassen**
Politiinspektør

Saksbehandler:

Politiadvokat Patricia Skaldebø-Rød